

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Verhuellweg 35

Monumentnummer : GM182

Straat : Verhuellweg
Huisnummer : 35
Toevoeging : ---
Postcode : 6984 AA

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : A
Nummer : 116

Naam object : Koekingsbouwing
Bouwjaar : 1951, 1955, 1958
Architect : B.J. Hengeveld
Bouwstijl : Delftse School/wederopbouw-architectuur
Oorspronkelijke functie : boerderij
Huidige functie : boerderij

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 01-02-2016
Datum aanwijzing : 01-11-2016

Situering

De boerderij is gelegen op de Fraterwaard, aan de overzijde van een in 1952 doorsneden IJsselmeander ten noorden van de stad Doesburg. Het erf bestaat uit een hoofdboerderij met deel en ten oosten een voormalig bakhuis/zomerwoning en een uitloopschuur. Aan de westzijde staat een ligboxenstal, aan de noordzijde een wagenloods. Voor en rechts van de boerderij een tuin, de oprit links en het erf aan de achterzijde is met betonklinkers verhard.

Opbouw

De boerderij staat met de nok haaks op de straat, de uitloopschuur staat hierop haaks gesitueerd. De boerderij heeft een woongedeelte aan de zuidzijde en de wat bredere deel aan de noordzijde, onder een afgewolfd zadeldak. Boven de deel een grote

hooizolder met een brandmuur van de woning gescheiden. De woning heeft een kelder, begane grond, eerste verdieping en een zolder. Het bedrijfsgedeelte bestaat uit de deel met erboven een hooizolder.

Historie

De boerderij is gelegen op de Fraterwaard, aan de overzijde van een in 1952 doorsneden IJsselmeander. Deze gronden maken sinds aankoop door M.C. gravin van Wassenaer Obdam in 1821 deel uit van landgoed Hof te Dieren. De boerderijplaatsen op de Fraterwaard zijn echter ouder. Zo is de Koekingsbouwing al in 1723 in een heruitgave van een kaart van Nicolaas van Geelkercken getekend. Het landgoed viel in het Koninkrijk der Nederlanden onder de gemeente Rheden, de Fraterwaard ging na het doortrekken van de IJsselmeander tot de gemeente Doesburg behoren. Na het overlijden in 1975 van baronesse M.A.M.A. van Heeckeren van Wassenaer werd landgoed Hof te Dieren ondergebracht bij de Stichting Twickel die de boerderij samen met de andere drie boerderijen op de Fraterwaard verpacht.

Beknopte bouwgeschiedenis

Boerderij Koekingsbouwing is na een brand in 1943 in een aantal fasen herbouwd en geheel nieuw tot stand gekomen. Van het oude erf met de voorganger uit 1891 resteert momenteel slechts het bakhuisje uit de 19^e eeuw, dat is voorzien van gietijzeren vensters en dat na de brand van de voorganger als noodwoning fungeerde. Ook de huiskelder met troggewelven van de boerderij uit 1891 is bewaard gebleven. Na W.O.II is in 1951 eerst het bedrijfsgedeelte van de boerderij herbouwd en is vervolgens in 1955 een nieuw woongedeelte opgeleverd, beide ontworpen door bouwkundig opzichter B.J. Hengeveld, in dienst van baronesse Van Heeckeren van Wassenaer. Bij de herbouw is uitgegaan van de funderingen en kelder van de voorganger. Nadien is de noodwoning twee maal naar rechts verlengd en als stal in gebruik genomen.

De gedeeltelijk open uitloopschuur ten noorden van het bakhuisje is in 1958 gebouwd in opdracht van Stichting Twickel en net als de boerderij ontworpen door B.J. Hengeveld.

Exterieur

De vijf vensterassen brede voorgevel is in halfsteens verband gemetseld met machinale, gekamde strengperssteen voor het smallere woongedeelte. Het metselwerk is met portlandcement gemetseld en afgewerkt met een cementsnijvoeg. Het bedrijfsgedeelte wordt gemarkeerd door een verbreding van 50 centimeter aan beide zijden van de boerderij. Het metselwerk van het bedrijfsgedeelte is met vormbakstenen gemetseld in kalkmortel en voorzien van een snijvoeg. De boerderij heeft een afgewolfd zadeldak, belegd met machinale, rode, romaanse dakpan.

De voorgevel heeft de zelfde vormgeving als nummer 37, op de begane grond negenruits onderramen met vast kalf en drieruits bovenramen, luiken voor de onderramen, strekse bogen ter ontlasting en gemetselde, gepleisterde lekdorpels. In de voorgevel rechts van de voordeur (in tweede vensteras van rechts) kleine jaartalsteen 1956. De voordeur heeft een gemetselde stoep en is uitgevoerd met een deur van geprofileerde delen met kalf en een bovenlicht met gebogen roeden in ruitvorm.

Centraal in de gevel boven de ramen van de begane grond gevelsteen van hardsteen "Koekingsbouwing". De drie vensters op de verdieping zijn als bolkozijn uitgevoerd met houten draairamen met vierruits roedenverdeling. De vensters hebben houten lekdorpels en strekse bogen ter ontlasting van het metselwerk. De gevel wordt met een overstek en

een mastgoot afgesloten, de dakvlakken zijn gesloten. Op de nok staat ter hoogte van de brandmuur een vierkant gemetselde schoorsteen.

In de beide zijgevels behoren de eerste drie vensters bij de woning: de lage vensters zijn uitgevoerd in hout met zesruits roedenverdeling, kalf en drieruits bovenlichten. In de rechtergevel een vierruits venster met kalf en bovenlicht en een zijdeur met glaspaneel.

Een gemetselde muur met een poort tussen de boerderij en het voormalige bakhuis rechts van de boerderij vormt de scheiding tussen de tuin en boerenerf.

De zijgevels aan de deelzijde zijn eveneens in halfsteensverband gemetseld en zijn voorzien van getoogde, betonnen, zesruits stalvensters met ventilatiesleuf aan de onderzijde. De linker gevel is door de bouw in 1972 van de ligboxenstal halverwege gedeeltelijk aan het zicht onttrokken, aan deze zijde is na de verbreding in de plattegrond een dubbele opening met houten deuren aanwezig. De rechter gevel heeft halverwege een opgeklampte staldeur met klinksluiting.

De gevel van de deel is in halfsteens verband gemetseld en heeft centraal dubbele deuren met erboven twee hooiluikopeningen met louvreliiken. De dubbele deuren worden ontlast met een anderhalfsteens gemetselde segmentboog. De opening wordt geflankeerd door vierruits, betonnen stalvensters en mestdeuren die met getoogde rollagen zijn ontlast, boven de vensters met een halfsteens rollaag, boven de deuren met een steens segmentboog. De draaiende delen zijn afgehangen op gesmede gehengen met duimen die op de begane grond in gepleisterde duimblokken zijn geplaatst. In de gevel zijn enkele staafankers opgenomen. De gevel wordt met een door klossen ondersteund overstek afgesloten, er is hier geen goot aanwezig.

Interieur

De indeling van de boerderij bestaat uit een woning aan de straatzijde en een bedrijfsgedeelte aan de achterkant (de deel), van elkaar gescheiden door een brandmuur. De woningplattegrond bestaat uit een gang parallel langs de brandmuur waarop diverse Bruynzeeldeuren openen. De gang voert rechts naar een buitendeur en links naar onder andere een deur naar de kamer meest links en naar de kelder.

Kelder

De kelder bevindt zich geheel rechts in de plattegrond, onder de keuken. De ruimte is toegankelijk middels een gemetselde trap en heeft een rechthoekige plattegrond. De ruimte is belegd met rood gebakken plavuizen en is gedekt met een plafond van troggewelven tussen stalen liggers. Het betreft hier de geïncorporeerde kelder van de voorganger uit 1891.

Begane grond

Rechts in de plattegrond op de begane grond was en is de keuken gesitueerd. Deze is voorzien van eenvoudig wandtegels met een zwarte biesstrook uit de bouwtijd. In de hoek linksachter een hoge hoekschouw waaronder oorspronkelijk een kolomkachel stond. Het aanrecht en fornuis heeft altijd tegen de rechter buitenmuur gestaan en doet dat nog.

Links naast de keuken een korte hal met in het verlengde de trap naar de verdieping. Naast de hal een woonkamer, waarbij de hoekkamer in het verleden is getrokken. Tegen de achterwand van de kamer een schouw in schoon metselwerk, versierd met delftsblauwe tegels. De boezem is gepleisterd. De schouw wordt geflankeerd door een inbouwkast links en een Bruynzeeldeur rechts naar de gang achter de kamer. De kamer wordt van daglicht voorzien door meerruits vensters in de voor- en linker zijgevel. De

vensterbanken zijn uitgevoerd met geaderde hardgebakken tegels uit de bouwtijd op een geprofileerde onderrand.

De verdieping en zolder zijn niet bezocht.

Deel

De deel heeft een indeling met brede middenbeuk en twee smallere zijbeuken waar in eerste instantie de grup met grupkelder was ondergebracht. Momenteel is het middendeel ingedeeld als ligboxenstal met centrale gierkelder. Het is een lage ruimte met erboven een hoge hooizolder en wordt door stalvensters in beide zijgevels van daglicht voorzien. De betonnen draagconstructie van de hooivloer is vrij in het zicht en bestaat uit betonnen langsliggers op vier paren ronde zuilen, in de breedte met betonnen dwarsbalken versterkt. Hierop rust een vloer van vierkant gebakken elementen met betonnen deklaag. De fabrikant van de elementen is niet bekend. De hooizolder is niet bezocht.

Schuur

Rechts van de boerderij, met de nokrichting haaks hierop georiënteerd, staat een uitloopschuur. Deze schuur is oorspronkelijk bedoeld geweest als gecombineerde potstal met hooitas en is aan de zuidzijde open, de andere drie zijden zijn met gevels afgesloten.

De gevels van de schuur zijn overwegend van baksteen waarin grote houten deuren zijn opgenomen. De geveltoppen zijn van verticale houten delen. Het zadeldak van de schuur wordt gedragen door vijf samengestelde gebinten van machinaal gezaagd vurenhout en gordingen. De kap wordt ondervangen met een rij houten stijlen onder de nok en met even zoveel stijlen aan de open zuidzijde. Aan de noordzijde rust de kap op de gevel.

De schuur heeft een indeling die bestaat uit een voormalige paardenschuur links aan de noordzijde met rechts een grote tasruimte voor het hooi. Centraal een ongedeelde ligruimte, waar de koeien op de opgepotte mest verbleven en vrij konden rondlopen. Deze ruimte staat in open verbinding met een open uitloopruimte aan de zuidzijde. Langs de voormalige tas en de gevel van het oude bakhuis zijn voedergangen.

De indeling van de schuur brak met de toen gangbare wijze van het houden van koeien in een grupstal, waarbij de koeien aan een ketting waren aangelijnd om het melken te vergemakkelijken. De uitloopschuur kan misschien gezien worden als een experiment in de aanloop naar de doorbraak in Nederland medio jaren 60 van de twintigste eeuw van de ligboxenstal.

Tussen het voormalige bakhuis en de hoofdboerderij staat een manshoog muurtje, afgewerkt met een rollaag in kepervorm aan de bovenzijde en voorzien van een houten deur. Het muurtje vormt de scheiding tussen de tuin en het bedrijfsmatige deel van het erf aan de achterzijde.

Bouwdossiers

1955 herbouw boerderij Koekingsbouwing
18-10-1958 bouw uitloopschuur
03-07-1972 bouw ligboxenstal

Literatuur

Sophie Elpers, *Vergeten en herontdekt. Het archief van het Bureau Wederopbouw Boerderijen*, Meertens-instituut, rapport, zj.
Fermin, Bert en Michel Groothedde, *De terp van Dollemansstede. Resultaten van het proefsleuvenonderzoek aan de Verhuellweg 37 (gemeente Doesburg)*, Doesburg 2008
Lamberts, Bé (2007): *Boerderijen. Categorieaal onderzoek wederopbouw 1940-1965*. Zeist: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten.
N.b., *Bouwgeschiedenis Erve Kockingsbouwing op het Hof te Dieren*, informatie uit Huisarchief Twickel, inv.nr. 8598

Waardering

Boerderij Koekingsbouwing, Verhuellweg 35, is herbouwd in 1951 en 1955 en heeft een naastgelegen bijbehorende uitloopschuur uit 1958.

De hoofdvorm, opzet, architectuur en interieurindeling en in de woning ook de afwerking van de hoofdboerderij zijn sinds de bouwtijd goed bewaard gebleven. Ook de hoofdvorm, architectuur en constructieve en ruimtelijke opzet van de uitloopschuur zijn goed bewaard gebleven. Van belang voor de waardebeoordeling is het behouden gebleven gevelbeeld die zich ten opzichte van andere boerderijen of binnenstedelijke woningen binnen de gemeente Doesburg onderscheidt door de schaal en zorgvuldig ontworpen en gedetailleerde architectuur en voorts door de historische indeling en afwerking van de woning en schuur, de onderlinge ruimtelijk-historische relatie van de gebouwen op het erf en de ligging van het erf in de zichtas van de Verhuellweg komend vanuit Doesburg.

De *boerderij* Verhuellweg 35 heeft belang voor de gemeente Doesburg vanwege landschappelijke, architectuurhistorische en cultuurhistorische waarden.

De boerderij is landschappelijk van belang vanwege de lokaal-topografische situatie aan het einde van een zichtas in de Verhuellweg.

De boerderij is architectuurhistorisch van belang vanwege de sobere, maar verzorgd vormgegeven architectuur in Delftse School-trant, die gaaf behouden is gebleven.

De boerderij heeft cultuurhistorische waarde vanwege de langdurige lokaal-historische continuïteit van een boerenbedrijf op deze locatie sinds de achttiende en mogelijk de zeventiende eeuw, sinds 1821 als onderdeel van het landgoed Hof te Dieren (Twickel).

De *uitloopschuur* heeft belang voor de gemeente Doesburg vanwege een hoge cultuurhistorische waarde als experiment binnen de ontwikkeling van de agrarische bedrijfsvoering in de twintigste eeuw. De schuur is bovendien wat betreft constructieve opzet, ruimtelijke indeling en gevelindeling sinds de bouw vrijwel ongewijzigd gebleven.